

Praktische verslaggevingsissues voor puttable instrumenten in historisch perspectief

drs. C.M. Roozen RA¹

1. Inleiding

In dit artikel wordt ingegaan op de verslaggevingsissues die we in de praktijk zijn tegengekomen bij puttable financiële instrumenten sinds deze instrumenten als afzonderlijke categorie in de regelgeving zijn onderkend. De volgende onderwerpen worden in dit artikel behandeld:

1. de classificatie van deze instrumenten in eigen en vreemdvermogensinstrumenten;
2. de puttable uitzondering onder IFRS (onder IFRS *moeten* puttable financiële instrumenten die aan de voorwaarden voldoen als eigen vermogen worden geclassificeerd) of de puttable vrijstelling onder Dutch GAAP (onder Dutch GAAP *mogen* deze instrumenten als eigen vermogen worden gepresenteerd) die voor deze instrumenten zijn gecreëerd;
3. de wijzigingen die gedurende de afgelopen jaren zijn voorgesteld in het onderscheid tussen eigen en vreemd vermogen en de impact daarop op de puttable instrumenten. Dit zowel vanuit een IFRS- als vanuit een Dutch GAAP-perspectief.

In dit artikel wordt voornamelijk ingegaan op welke invloed dit heeft voor beleggingsentiteiten en coöperaties. De reden daarvan is dat over de instrumenten bij deze entiteiten ook veel bekend is en de impact voor deze entiteiten groot is. Naar analogie kunnen deze behandelde issues ook relevant zijn voor andere entiteiten die soortgelijke instrumenten hebben uitgegeven.

Het artikel is als volgt opgebouwd. Allereerst geven we aan wat onder puttable instrumenten moet worden verstaan, vervolgens gaan we in op de puttable uitzondering/vrijstelling inclusief de voorwaarden die daaraan zijn gesteld, eerst onder IFRS en later

onder Dutch GAAP. Bij de behandeling van de voorwaarden geven we tevens aan welke issues spelen in de praktijk. Vervolgens staan we stil bij de argumenten die hebben geleid tot het ontstaan van de puttable uitzondering/vrijstelling in de verslaggeving en wat de invloed is van de ontwikkeling van het onderscheid in classificatie tussen eigen vermogen en vreemd vermogen op de puttable uitzondering/vrijstelling. Ten slotte gaan we in op mogelijke andere effecten die puttable instrumenten hebben (incl. de puttable uitzondering/vrijstelling) voor beleggingsentiteiten.

2. Wat zijn puttable instrumenten?

Puttable instrumenten behoren tot de categorie van financiële instrumenten. Een financieel instrument is volgens de verslaggevingsstandaarden: een overeenkomst die leidt tot een financieel actief van één partij en een financiële verplichting of eigenvermogensinstrument van een andere partij. Een puttable instrument (ook wel puttable genoemd) is een instrument met een terugkoopverplichting, waarbij de houder het recht heeft om dit instrument terug te geven aan de uitgevende instelling in ruil voor geldmiddelen of een ander financieel actief, of dat automatisch door de emittent wordt teruggenomen bij het optreden van een onzekere toekomstige gebeurtenis of door het overlijden of pensionering van de houder van het instrument. Met andere woorden gezien vanuit de houder van het instrument is hier sprake van een gekochte putoptie. Vanuit de uitgevende entiteit bezien, zoals dat met name het geval is bij een open-end beleggingsentiteit of coöperatie, houdt dit een verplichting in om deze financiële instrumenten (veelal aandelen in een beleggingsmaatschappij, deelnemingsrechten in een beleggingsfonds of bewijzen van deelgerechtigdheid in een coöperatie) terug te kopen in ruil voor geldmiddelen of een andere financieel actief. De onderneming heeft in dat geval een putoptie geschreven en is daarmee een (financiële) verplichting aangegaan om de aandelen/deelnemingsrechten of bewijzen terug te kopen op het moment dat de houder van dit (puttable) instru-

1. Kees Roozen is verbonden aan Department of Professional Practice van KPMG Accountants NV. Dit artikel is geschreven op persoonlijke titel. Hij dankt Fred Versteeg en Erik Hoogcarspel voor hun waardevolle bijdragen aan de totstandkoming van dit artikel.

Een financiële verplichting (vreemd vermogensinstrument) is elke verplichting die:

(a) een contractuele verplichting is om:

- (i) geldmiddelen of een ander financieel actief aan een andere entiteit te leveren; dan wel
- (ii) financiële activa of financiële verplichtingen te ruilen met een andere entiteit onder voorwaarden die potentieel nadelig zijn voor de entiteit; dan wel

(b) een contract is dat in de eigen-vermogensinstrumenten van de entiteit zal of kan worden afgewikkeld en dat:

- (i) een niet-afgeleid instrument is waarbij de entiteit verplicht is, of kan worden, om een variabel aantal van de eigen-vermogensinstrumenten van de entiteit te leveren; dan wel
- (ii) een derivaat is dat zal of kan worden afgewikkeld op een andere wijze dan door de ruil van een vast bedrag aan geldmiddelen of een ander financieel actief voor een vast aantal van de eigen-vermogensinstrumenten van de entiteit.

Een eigen-vermogensinstrument is elk contract dat het overblijvende belang omvat in de activa van een entiteit, na aftrek van alle verplichtingen.

Zie IAS 32.11 en RJ 290.0.

ment zijn recht uitoefent. De terugbetaling van de (netto-)activa van de entiteit ligt buiten de beschikingsmacht van de entiteit. Om die reden vallen deze puttable instrumenten onder de definitie van vreemdvermogensinstrumenten. Voor de definitie van eigen- en vreemdvermogensinstrumenten wordt verwezen naar het kader bovenaan deze pagina.

3. Huidige verwerkingwijze in de jaarrekening

3.1. IFRS

Een puttable financieel instrument voldoet, zoals hiervoor aangegeven (bezien vanuit de onderneming die deze putoptie heeft uitgegeven), aan de definitie van een financiële verplichting. Daarbij wordt gekeken naar de economische realiteit van de contractuele bepalingen van het instrument en niet naar de juridische vorm.² De onderneming is verplicht, bij uitoefening van de putoptie door de houder, om deze instrumenten terug te kopen. Daarbij maakt het niet uit wanneer het recht van de putoptie uitoefenbaar is (bijv. het instrument is niet direct 'puttable'), hoe het te betalen bedrag bij uitoefening is bepaald en of het instrument wel of geen vaste looptijd heeft.³ Bepalingen van een instrument die contractueel niet zijn overeengekomen en daardoor niet verplicht zijn, maar economische prikkels inhouden om, als economisch rationeel handelende entiteit, geldmiddelen of andere financiële activa over te dragen (ook wel bekend als 'economic compulsion')⁴, worden niet in de analyse betrokken.

2. Zie IAS 32.15 en AG26.

3. Deze overwegingen kunnen wel invloed hebben op deze instrumenten classificeren als eigen vermogen onder de puttable uitzondering en voor de classificatie van kort- of langlopend (zie bijvoorbeeld KPMG Insights into IFRS, 16th edition, 2019/2020, p. 1888, maar ook IAS 32.18(b).

4. Zoals genoemd in IFRS-IC van november 2006 en IAS

3.1.1. Puttable uitzondering en voorwaarden

In IAS 32 is voor de presentatie in de jaarrekening van de uitgevende entiteit voor deze puttable financiële instrumenten een uitzondering opgenomen. Onder bepaalde voorwaarden, die uitgebreid zijn en restrictief moeten worden toegepast⁵, moeten puttable financiële instrumenten in de jaarrekening worden geassocieerd als eigen vermogen. Dit geldt alleen als het financiële instrument voldoet aan alle volgende kenmerken, zoals genoemd in figuur 1 (bovenaan volgende pagina)⁶:

Naast de puttable instrumenten bestaan ook instrumenten waarbij alleen verplichtingen ontstaan bij liquidatie.⁷ In dat geval ontstaat de verplichting indien de liquidatie:

- zeker is en deze gebeurtenis buiten de 'control' ligt van de entiteit, zoals bij entiteiten met een bepaalde looptijd; of
- onzeker is en deze gebeurtenis plaatsvindt op basis van een keuzemogelijkheid van de houder van het instrument, zoals bij sommige belangen in CV's (bepaalde partnerships).

Indien aan bepaalde voorwaarden wordt voldaan moeten deze instrumenten (of componenten daarvan) worden geassocieerd als eigen vermogen. Een aantal van deze voorwaarden is hetzelfde als die bij puttable instrumenten. De volgende voorwaarden komen echter niet voor bij de instrumenten waarbij alleen verplichtingen ontstaan bij liquidatie. Zo geldt voor deze instrumenten dat er:

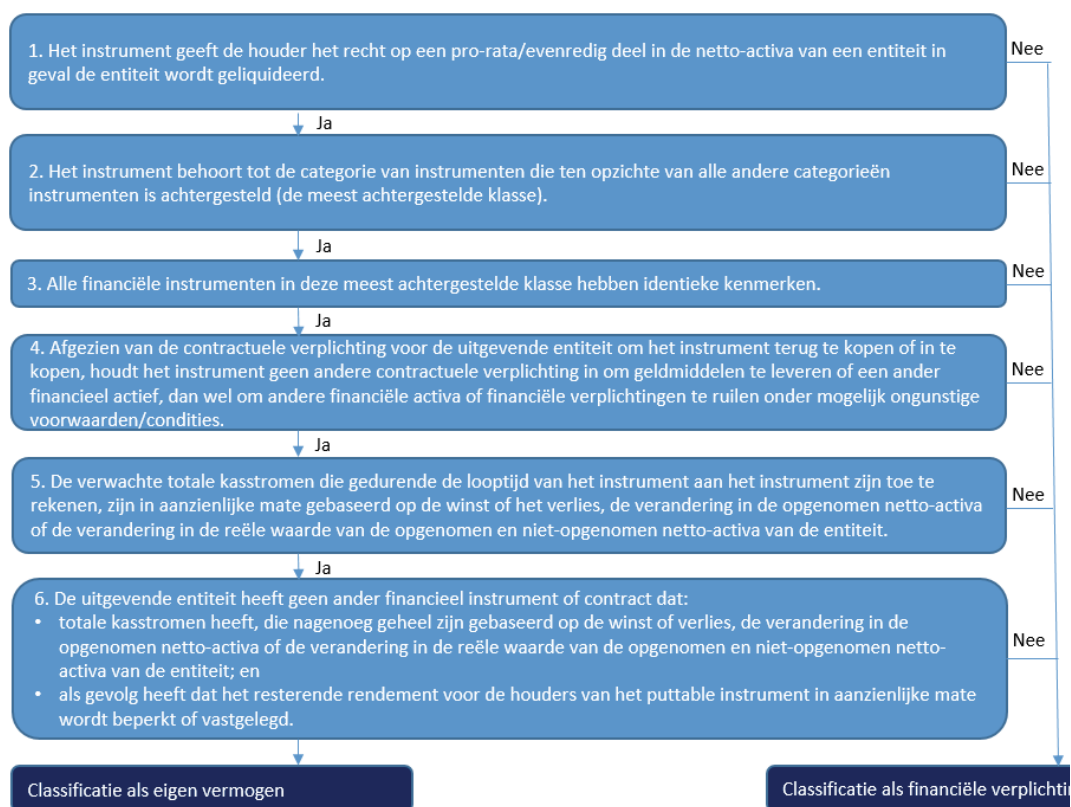
- geen vereiste is dat het instrument geen andere contractuele verplichting bevat om geldmiddelen of ander financiële activa te leveren (voorwaarde 4);

32.18(b).

5. Zie IAS 32.96B, waarin ook staat dat het niet naar analogie kan worden toegepast. Zie ook *Deloitte iGAAP 2019, Volume B: Financial Instruments – IFRS 9 and related Standards*, p. 159 en p. 160.

6. Zie IAS 32.16A en IAS 32.16B.

7. Zie IAS 32.16C en 16D.

Figuur 1: Classificatie van een puttable financieel instrument als eigen vermogen of als financiële verplichting (vreemd vermogen)

- geen vereiste is om de totaal verwachte kasstromen over de looptijd van het instrument in overweging te nemen (voorwaarde 5); en
- slechts één vereiste is dat identiek moet zijn tussen de instrumenten in de meest achtergestelde klasse: dit is de verplichting voor de uitgevende instelling om aan de houder van het instrument een evenredig deel te leveren van de netto-activa bij liquidatie (voorwaarde 1).

De reden voor minder stringente criteria in deze situatie is volgens de IASB⁸ dat de verplichting alleen bestaat bij liquidatie en daarom vond de IASB het niet nodig om andere verplichtingen dan die bij liquidatie in de analyse te betrekken.

In het vervolg van dit artikel wordt niet meer afzonderlijk ingegaan op de financiële instrumenten waarbij alleen verplichtingen ontstaan bij liquidatie.

3.1.2. Analyse voor classificatie in de balans

De uitgevende entiteit van een puttable instrument evalueert eerst de voorwaarden van dit instrument om te bepalen of sprake is van een financiële verplichting of van een eigen-vermogensinstrument in zijn geheel, of van een samengesteld instrument dat zowel een financiële verplichting-component bevat als een eigen-vermogenscomponent,

in overeenstemming met de algemene definities van financiële verplichting en eigen vermogen in IAS 32.11. Als het puttable instrument aanvankelijk wordt bepaald als zijnde een financiële verplichting of een component bevat van een financiële verplichting, wordt het gehele instrument getest op classificatie als eigen vermogen volgens de uitzondering, zoals hierboven beschreven in figuur 1. Als het instrument voldoet aan alle voorwaarden voor classificatie als eigen vermogen onder de uitzondering, wordt het gehele instrument geclassificeerd als eigen vermogen. Als het gehele instrument niet voldoet aan de voorwaarden voor classificatie als eigen vermogen onder de uitzondering, wordt het volledig geclassificeerd als een verplichting of wordt het opgesplitst in een component financiële verplichting en een eigen-vermogens-component op basis van de algemene vereisten voor classificatie als financiële verplichting en eigen vermogen in IAS 32.⁹

Voor aandelen van leden van een coöperatie en soortgelijke instrumenten is in november 2004 IFRIC 2 uitgegeven.¹⁰ Onder IFRIC 2 zijn aandelen van leden, waarvoor leden het recht hebben om terugbetaling te vragen, financiële verplichtingen. Ze zijn echter eigen vermogen resp. worden als eigen vermogen geclassificeerd indien¹¹:

8. Zie IAS 32.BC67.

9. Zie bijvoorbeeld KPMG, *Insights into IFRS, 16th edition*, 2019/2020, alinea 73.80.30, IAS 32.15 en IAS 32.28.

10. IFRIC 2 - Aandelen van leden in coöperatieve entiteiten en soortgelijke instrumenten.

11. De eerste twee streepjes in de opsomming bepalen dat

- de entiteit een onvoorwaardelijk recht heeft om aflossing/terugbetaling te weigeren;
- lokale wet- en regelgeving of de statuten van een entiteit een onvoorwaardelijk aflossingsverbod opleggen; of
- de aandelen van de leden in deze coöperatie voldoen aan de criteria van IAS 32.16A en 16B (zoals opgenomen in figuur 1) of IAS 32.16C en 16D¹² (zoals hiervoor opgenomen voor de instrumenten waarbij alleen verplichtingen ontstaan bij liquidatie).

Daarbij geldt dat alleen een onvoorwaardelijk verbod tot aflossing/terugbetaling op de aandelen van leden, dat op ieder willekeurig moment geldt, deze aandelen eigen vermogen zijn. Een verbod tot aflossing/terugbetaling dat slechts onder bepaalde voorwaarden geldt, zoals liquiditeitsbeperkingen, wordt genegeerd en zal niet resulteren in eigen vermogen, tenzij de puttable uitzondering van toepassing is en deze aandelen als eigen vermogen worden geclassificeerd. Bij een gedeeltelijk verbod tot terugbetaling, zoals in geval waarbij de terugbetaling kan worden verboden indien het aantal aandelen van de leden of het bedrag van het gestorte kapitaal op aandelen onder een bepaald minimumniveau komt, zijn de aandelen boven het niveau waarvoor het terugbetalingsverbod geldt een verplichting, tenzij de entiteit een onvoorwaardelijk recht heeft om terugbetaling te weigeren of aan de voorwaarden van IAS 32.16A of 16B dan wel IAS 32.16C of 16D wordt voldaan. Een voorbeeld hiervan is dat door lokale wetgeving een coöperatie wordt verboden om aandelen van leden terug te kopen als dat ertoe zou leiden dat het gestorte kapitaal van aandelen van leden zou dalen tot onder 70% van het hoogst gerapporteerde bedrag. Als het hoogste gerapporteerde bedrag van het gestorte kapitaal van aandelen van leden ooit 100 was, zou 70 altijd als eigen vermogen worden geclassificeerd. Ook al zou ieder individueel lid om terugbetaling van zijn aandeel kunnen verzoeken, dan zou het de coöperatie op grond van de wet niet zijn toegestaan dit te honoreren voor zover het eigen vermogen daardoor onder de 70 zou dalen.

Als gevolg daarvan komt het voor dat sommige open-end beleggingsentiteiten en sommige coöperaties geen eigen vermogen presenteren in hun balans. In dat geval worden voor deze belangen van deelnemers in de jaarrekening posten gebruikt als 'Aan deelnemers toe te rekenen intrinsieke waarde' en 'Verandering in de aan deelnemers toe te rekenen intrinsieke waarde' op de balans resp. winst-en-verliesrekening van een entiteit zonder eigen vermogen.¹³ In geval de entiteit sommige put-

tables wel kan classificeren als eigen vermogen en andere puttables niet, dan worden aanvullende toelichtingen opgenomen om te laten zien dat het totale belang van de deelnemers bestaat uit geplaatst aandelenkapitaal en reserves, die voldoen aan de definitie van eigen vermogen en financiële verplichtingen voor de andere puttable instrumenten die niet aan deze voorwaarden voldoen.¹⁴

Hierna wordt ingegaan op de verschillende voorwaarden waaraan moet worden voldaan uit figuur 1.

1. Voorwaarde van pro-rata /evenredig deel

Met een pro-rata of evenredig deel wordt bedoeld dat iedere houder van een instrument recht heeft op een identiek geldbedrag per eenheid bij liquidatie. Dit omdat een pro-rata deel bij liquidatie het uiteindelijk resterend belang betreft.¹⁵ Een instrument dat een voorkeursrecht heeft bij liquidatie van de entiteit wordt niet beschouwd als een instrument dat recht geeft op een pro-rata deel van de netto-activa van de entiteit (het is daarnaast ook strijdig met de voorwaarde van identieke kenmerken – zie hierna). Zo voldoet een instrument dat de houder het recht geeft op een vast dividendbedrag per houder bij liquidatie, in aanvulling op het aandeel in de netto-activa van de entiteit, niet aan deze voorwaarde, indien de andere instrumenten in de achtergestelde klasse alleen recht hebben op een evenredig deel.¹⁶ Dit vanwege het bestaan van een extra voorkeursrecht. Ook fees waarop de houder recht heeft, dienen te worden berekend op een identieke basis per unit om aan deze voorwaarde te kunnen voldoen. Sommige beleggingsentiteiten zijn gestructureerd door middel van een commanditaire vennootschap, waarbij zowel limited partners (commanditaire vennoten) zijn betrokken als een general partner (beherend vennoot). Veelal ontvangt de general partner een disproporitionele vergoeding ten opzichte van de limited partners bij het behalen van een bepaald minimum rendement, ook wel carried interest genoemd. In dat geval moet worden beoordeeld of deze vergoeding voor carried interest wordt ontvangen in de hoedanigheid van kapitaalverschaffer dan wel in de hoedanigheid van niet-kapitaalverschaffer (veelal als dienstverlener). Bij de analyse om te bepalen of een instrument classificeert als eigen vermogen of als vreemd vermogen worden alleen de kasstromen en de contractuele kenmerken en voorwaarden van het instrument betrokken die verband houden met het houden van het instrument als kapitaalverschaffer. In veel gevallen zal deze vergoeding voor

deze instrumenten eigen-vermogensinstrumenten zijn (IFRIC 2.7 en 8) en bij het derde streepje geldt dat deze instrumenten als eigen-vermogensinstrumenten worden geclassificeerd (IFRIC 2.6).

12. Zie IFRIC 2.2, en IFRIC 2.6-8.

13. Zie IAS 32.18(b), IAS 32.BC8 en IAS 32.IE32, waarin zij in voorbeeld 7 laat zien de presentatie van deze putta-

bles als vreemd vermogen.

14. Zie IAS 32.18(b), IAS 32.BC8 en IAS 32.IE33, waarin zij in voorbeeld 8 laat zien de presentatie van puttables onder eigen en onder vreemd vermogen.

15. IAS 32.BC57.

16. Zie IAS 32.AG14C.

carried interest worden gezien als een vergoeding voor dienstverlening.^{17, 18, 19, 20}

In de gevallen dat carried interest als dienstverlening wordt aangemerkt, worden de daarmee samenhangende kasstromen en de contractuele kenmerken en voorwaarden van het instrument niet in de analyse betrokken.

2. Het instrument behoort tot de meest achtergestelde klasse

Om te bepalen of een instrument de meest achtergestelde klasse betreft, evalueert een entiteit de claim van het instrument bij liquidatie alsof het wordt geliquideerd op de datum waarop de entiteit het instrument classificeert.²¹ Er kunnen volgens IAS 32 meerdere typen of klassen bestaan van eigen-vermogensinstrumenten. Dit blijkt onder meer uit de update van het IFRS-Interpretations Committee (IFRS-IC) van maart 2009²², waarin de classificatie van puttable instrumenten werd besproken in een entiteit die achtergesteld waren ten opzichte van alle andere klassen van instrumenten en waarbij de entiteit ook nog eeuwigdurende instrumenten had die waren geassocieerd als eigen vermogen. Het IFRS-IC heeft aangegeven dat naast het classificeren van een financieel instrument als een financiële verplichting of als eigen vermogen volgens de algemene regels van IAS 32, ook naar de uitzonderingen moet worden gekeken in IAS 32.16A en 16B, of 16C of 16D om te bepalen of een instrument als eigen vermogen dan wel als vreemd vermogen moet worden geassocieerd. De eerste

categorie instrumenten die is geassocieerd als eigen vermogen op basis van de algemene regels van IAS 32 wordt niet beïnvloed door het bestaan van puttable instrumenten die ook als eigen vermogen kunnen worden geassocieerd. Het kan dus voorkomen dat meerdere instrumenten als eigen vermogen worden geassocieerd in het geval beide soorten instrumenten tot de meest achtergestelde klasse behoren en dezelfde kenmerken hebben.

In geval een entiteit twee klassen van puttable instrumenten heeft die beide tot de meest achtergestelde klasse behoren, dan kan worden nagegaan of deze als één klasse kunnen worden beschouwd. In dat geval moet worden gekeken of deze instrumenten identieke kenmerken hebben (zie hierna).²³

Hierbij kan ook het voorbeeld worden gegeven van een beleggingsfonds dat oprichtersaandelen heeft uitgegeven aan de fondsbeheerder. Deze aandelen zijn niet aflosbaar en hebben geen recht op dividend. Daarnaast zijn er nog puttable instrumenten die door beleggers worden aangehouden. Zelfs een klein, immaterieel bedrag aan oprichtersaandelen ten opzichte van de gehele kapitaalstructuur van deze entiteit diskwalificeert de puttables van classificatie als eigen vermogen.²⁴ Dit vanwege het feit dat de puttables veelal niet de meest achtergestelde klasse is. Dit geldt ook indien de puttable instrumenten nog andere rechten hebben.²⁵

Als deze puttable instrumenten echter wel op hetzelfde niveau worden gerangschikt als die van de puttable instrumenten (pari passu) met betrekking tot de respectievelijke nominale waarde bij liquidatie, en waarbij de oprichtersaandelen verder geen andere betalingsrechten kennen, dan vormen beide aandelen de meest achtergestelde klasse. Vanwege het feit dat deze puttables andere rechten hebben en daardoor niet identieke kenmerken hebben als de oprichtersaandelen, zullen deze puttables toch classificeren als vreemdvermogensinstrumenten.²⁶ De meest achtergestelde klasse is een significante en controversiële afwijking²⁷ van de algemene benadering van IAS 32, dat de classificatie van een instrument als eigen of vreemd vermogen moet worden bepaald door alleen te verwijzen naar de contractuele bepalingen van dat instrument, en niet naar die van de andere uitgegeven instrumenten. Daardoor kunnen twee entiteiten een identiek instrument verschillend classificeren, als dat instrument bij de ene entiteit het meest achtergestelde instrument vertegenwoordigt, terwijl dit niet het geval is bij de andere entiteit. Het kan ook betekenen dat dezelfde entiteit hetzelfde instru-

17. Zie EY, december 2014, 'Carried interest, a lot of discussions and debates, but what about accounting' van Olivier Jordant, gedownload op 1 december 2019, waar carried interest wordt gezien als een vergoeding voor dienstverlening.

18. Zie PwC in de voorbeeldjaarrekening 2018 onder IFRS voor private equity fondsen ('Illustrative IFRS financial statements 2018 - Private Equity Funds'), gepubliceerd op 30 mei 2019 en gedownload op 1 december 2019, waar carried interest wordt gepresenteerd als kosten.

19. Zie Deloitte, *Comparison for investment funds, IFRS / US GAAP / Luxembourg GAAP*, 2018, waar carried interest onder Lux GAAP wordt geassocieerd als een beloning die wordt betaald door de beleggingsentiteit.

20. Zie KPMG, *Insights into IFRS, 16th edition, 2019/2020*, alinea 73.130.40 en 50, waar carried interest wordt beschouwd als een vergoeding voor verleende diensten tussen de partnerschap en de general partner indien aan de volgende voorwaarden wordt voldaan:

- de carried interest een vergoeding vertegenwoordigt voor de diensten geleverd door de general partner; en

- de kasstromen en contractuele voorwaarden van de carried interest zijn vergelijkbaar met een gelijkwaardige transactie die zou kunnen plaatsvinden tussen een niet-instrumenthouder en de uitgevende entiteit. [IAS 32.AG14F-AG14I]

21. Zie IAS 32.AG14B.

22. Zie de IFRIC-update van maart 2009 en agenda paper 4C of the IFRS IC 'Classification of puttable and perpetual instruments under revised IAS 32 (Agenda Paper 4C)'.

23. Zie Deloitte, *iGAAP 2019, Volume B: Financial Instruments - IFRS 9 and related Standards*, p. 162.

24. Zie Deloitte *iGAAP 2019, Volume B: Financial Instruments - IFRS 9 and related Standards*, p. 161.

25. Zie IFRIC Update van maart 2009.

26. Zie KPMG, *Insights into IFRS, 16th edition, 2019/2020*, p. 1898.

27. Zie EY, *International GAAP 2019, global edition 2019*, paragraaf 4.6 'Puttable instruments and instruments repayable only on liquidation', p. 3512-3513.

ment verschillend classificeert op verschillende balansdata. Een voorbeeld van het verschillend classificeren van hetzelfde instrument is dat twee coöperaties, coöperatie A en B, beide voor 100 aan ledenbewijzen hebben uitstaan, waarbij coöperatie A daarnaast ook 'vermogen in de dode hand' heeft van 10. 'Vermogen in de dode hand' betekent het eigen vermogen waarop leden slechts aanspraak kunnen maken bij liquidatie van de coöperatie. Dit vermogen in de dode hand kwalificeert als eigen vermogen, omdat dit de meest achtergestelde klasse is (meer 'eigen vermogen' dan dat kun je niet hebben). Hierdoor heeft coöperatie A een eigen vermogen van 10 en B een eigen vermogen van 100 (de ledenbewijzen zijn bij coöperatie B het meeste achtergesteld). Indien de twee coöperaties zouden worden vergeleken op basis van solvabiliteit dan is coöperatie A meer solvabel dan coöperatie B.

3. Het hebben van identieke kenmerken

Bij puttable instrumenten is het van belang dat alle financiële instrumenten in de meest achtergestelde klasse dezelfde identieke kenmerken hebben om te kunnen classificeren als eigen vermogen. Geen instrumenthouder in de meest achtergestelde klasse kan voorkeursbepalingen en/of condities hebben. Dit moet strikt worden uitgelegd, waarbij het gaat om identieke contractuele bepalingen en condities. Dit betreft ook niet-financiële kenmerken, zoals rechten in de governance. Van belang is dat deze zijn gerelateerd aan de houders van de instrumenten in de hoedanigheid van kapitaalverschaffer. Verschillen in kasstromen en contactuele bepalingen en/of condities van een instrument, gerelateerd aan de houders van de instrumenten in hun hoedanigheid van niet-kapitaalverschaffer, doen geen afbreuk aan de voorwaarde van identieke kenmerken, onder de voorwaarde dat de transactie op gelijke voorwaarden is gedaan als een soortgelijke transactie die zou plaatsvinden tussen een niet-gelieerde partij en de uitgevende entiteit.²⁸

In het geval dat een beleggingsentiteit verschillende typen financiële instrumenten uitgeeft, die allen tot de meest achtergestelde klasse behoren, identieke uittredingsdrempels en dividendrechten hebben, maar verschillende minimum toetredingsdrempels en toetredingsfees kennen, hangt het af van de toetredingsdrempels en toetredingsfees of deze als identiek worden gezien. Het gaat dan om verschillen die alleen voorafgaand aan de toetreding van belang zijn, zoals toetredingsdrempels en toetredingsfees, en die gebruikt worden om, bijvoorbeeld bij toetreding op verschillende tijdstippen, te zorgen dat na toetreding alle instrumenten gelijke voorwaarden hebben.

Dit geldt ook voor kenmerken die niet-financieel zijn. Voorbeelden van deze kenmerken zijn bijvoorbeeld het recht op informatie of managementbevoegdheden. Bij verschillen in deze kenmerken betekent dit niet altijd dat niet aan de voorwaarde

van identieke kenmerken wordt voldaan. Volgens EY geldt daarbij als voorwaarde dat zulke kenmerken geen mogelijke impact mogen hebben op de terugkooprechten van de instrumenten.²⁹ Dan moet sprake zijn van identieke kenmerken voor alle instrumenten in de meest achtergestelde klasse. Contractuele kenmerken waarmee niet wordt voldaan aan de voorwaarde van identieke kenmerken zijn bijvoorbeeld verschillende lock-up perioden en betalingen die in verschillende valuta's luiden.³⁰

Ook moet worden gekeken naar de rechten die horen bij het houden van het instrument en niet naar rechten die uit andere hoofde zijn verkregen. Daarbij kan worden gedacht aan niet-financiële rechten, zoals informatierechten, die worden verkregen, omdat de houder van de puttables ook de fondsmanger van de beleggingsentiteit is. Deze rechten verkrijgt de houder van de puttables uit hoofde van zijn rol als fondsmanager en niet uit hoofde van zijn rol als houder van de instrumenten.³¹ Een ander voorbeeld is een limited partnership dat bestaat uit limited partners en een general partner. Daarbij geeft de general partner een garantie af aan de entiteit en krijgt hiervoor ook een vergoeding. Deze garantie en de daarmee verbonden kasstromen leiden er niet toe dat de general partner achtergesteld zal worden ten opzichte van de limited partners, omdat deze garantie en daarmee verbonden kasstromen bij de beoordeling of sprake is van identieke kenmerken buiten beschouwing worden gelaten.³² Zo is het bij carried interest van belang of dit onderdeel is van de vergoeding als kapitaalverschaffer of als niet-kapitaalverschaffer (vergoeding als dienstverlener), omdat bij het beschouwen als vergoeding als kapitaalverschaffer deze carried interest in de analyse moet worden betrokken (de analyse wordt dan gemaakt op de totale vergoeding inclusief de carried interest). Omdat carried interest een claim is van de general partner die pas betaalbaar wordt bij het behalen van een bepaald minimum rendement, en die de andere partijen, zoals de limited partners, niet hebben. Dit houdt in dat geen sprake is van dezelfde identieke kenmerken.

Is de carried interest een afspraak waarbij de general partner optreedt als dienstverlener, dan moet de analyse van de identieke kenmerken worden uitgevoerd zonder rekening te houden met de carried interest. In dat geval zullen de kenmerken van

28. Zie IAS 32.AG14I.

29. Zie EY, *International GAAP 2019, global edition 2019*, p. 3517.

30. Zie KPMG, *Insights into IFRS, 16th edition, 2019/2020*, p. 1899.

31. Zie KPMG, *Insights into IFRS, 16th edition, 2019/2020*, p. 1899.

32. Zie IAS 32.AG14G.

de general partner en die van de limited partners veelal identiek zijn.^{33,34}

4. Geen andere contractuele verplichtingen om geldmiddelen te leveren of een ander financieel actief

Hierbij kan worden gedacht aan een beleggingsentiteit die puttable instrumenten heeft uitgegeven. De beleggingsentiteit is daarnaast verplicht om jaarlijks de nettowinst uit te keren. Omdat deze verplichting tot de jaarlijkse dividenduitkering als een aanvullende verplichting wordt gezien om geldmiddelen uit te keren, classificeren deze instrumenten niet als eigen vermogen.³⁵

5. Totale verwachte kasstromen zijn toe te rekenen over de gehele looptijd van het instrument

De verwachte totale kasstromen die gedurende de looptijd van het instrument aan het instrument zijn toe te rekenen, zijn in aanzienlijke mate gebaseerd op de winst of het verlies, de verandering in de opgenomen netto-activa of de verandering in de reële waarde van de opgenomen en niet-opgenomen netto-activa van de entiteit gedurende de looptijd van het instrument.

Omdat hiervoor wordt aangegeven dat sprake is van 'verwachte kasstromen' en 'in aanzienlijke mate gebaseerd op' houdt dit professional judgement in om te bepalen of aan deze voorwaarde wordt voldaan.

6. Geen andere financiële instrumenten of contracten

Van belang is dat naast het betreffende instrument er geen ander financieel instrument of contract is (a) waarin is bepaald dat de totale kasstromen in aanzienlijke mate zijn gebaseerd op de winst of het verlies, de verandering in de opgenomen netto-activa of de verandering in de reële waarde van de opgenomen en niet-opgenomen netto-activa van de entiteit, (b) met als effect het in aanzienlijke mate beperken of fixeren van het resterend rendement aan de houders van het puttable instrument. Het is waarschijnlijk dat de volgende instrumenten geen probleem zullen opleveren voor classificatie als eigen vermogen, indien deze instrumenten worden aangegaan onder normale marktomstandigheden met niet-gelieerde partijen:

- a. instrumenten waarvan de totale kasstromen in aanzienlijke mate op specifieke activa van de entiteit zijn gebaseerd;

- b. instrumenten waarvan de totale kasstromen op een percentage van de opbrengsten zijn gebaseerd;
- c. contracten die zijn bedoeld om individuele werknemers te belonen voor de diensten die zij aan de entiteit hebben verleend;
- d. contracten die de betaling vereisen van een verwaarloosbaar percentage van de winst voor verleende diensten of geleverde goederen.

Indien een dergelijk niet-financieel contract bestaat met de houder van een puttable instrument wordt het niet-financieel contract niet in de analyse betrokken indien het dezelfde kenmerken en voorwaarden heeft als die van een gelijkwaardig contract dat kan worden afgesloten met een andere partij.³⁶

3.1.3. Analyse bij consolidatie of combinatie van entiteiten

Hiervoor is bij de analyse voor de classificatie van eigen dan wel vreemd vermogen van de puttable instrumenten ervan uit gegaan dat sprake is van een individuele of enkelvoudige jaarrekening. Hierna worden verschillende situaties beschreven in geval sprake is van consolidatie of van combinatie van entiteiten, waaronder paraplufondsen.³⁷

Moeder is geen beleggingsentiteit onder IFRS 10

In een aantal gevallen worden de instrumenten uitgegeven door een dochteronderneming waarbij sprake is van puttable instrumenten die aan de voorwaarden van de puttable uitzondering voldoen in de individuele of enkelvoudige jaarrekening van de dochteronderneming. Bij de dochteronderneming zullen deze puttable instrumenten om die reden worden geclassificeerd als eigen-vermogensinstrumenten. Echter in de geconsolideerde jaarrekening van de moeder zullen deze puttable instrumenten, die zij zelf niet (direct of indirect) aanhoudt, als puttable non-controlling interest (NCI), niet worden geclassificeerd als eigen vermogen, maar classificeren als vreemd vermogen. Dit is ook door het IFRS-IC bevestigd op basis van een ontvangen vraag in juli 2013.³⁸

Ook als de dochteronderneming een beleggingsentiteit onder IFRS 10 is geldt hetgeen hiervoor is

33. Zie IAS 32.AG14H. Daar wordt als voorbeeld een overeenkomst tot winst- of verliesverdeling genoemd waarbij de winst of het verlies wordt verdeeld onder de houders van het instrument op basis van de verleende diensten of de business die is gegenereerd door hen. Daarom worden deze diensten en kasstromen betrekking hebbend op de dienstverlening, niet in de analyse betrokken of deze identieke kenmerken hebben.

34. Zie ook KPMG, *Insights into IFRS, 16th edition, 2019/2020*, p. 1902.

35. Zie EY, *International GAAP 2019, global edition 2019*, p. 3518 en KPMG, *Insights into IFRS, 16th edition, 2019/2020*, voorbeeld 17 op p. 1900.

36. Zie IAS 32.16B, 16D en AG14J.

37. Hetgeen in deze paragraaf wordt vermeld over classificatie van puttable instrumenten in de geconsolideerde jaarrekening, geldt ook voor de classificatie in de gecombineerde jaarrekening (zie KPMG *Insights into IFRS, 16th edition, 2019/2020*, paragraaf 73.190.50).

38. Zie IFRIC Update van november 2013 waarin is aangegeven dat de puttable instrumenten in de dochteronderneming als eigen vermogen wordt geclassificeerd op basis van de puttable uitzondering, terwijl deze instrumenten als NCI onder de financiële verplichtingen worden geclassificeerd in de geconsolideerde jaarrekening van de groep op basis van IAS 32.AG29A.

vermeld, en wordt deze NCI in de geconsolideerde jaarrekening als vreemd vermogen opgenomen.

De instrumenten daarentegen die zijn uitgegeven door de moeder en die wel voldoen aan de puttable uitzondering in de enkelvoudige jaarrekening van de moeder, zullen normaliter ook classificeren als eigen vermogen in de geconsolideerde jaarrekening. In het algemeen voldoen NCI's in de groep in de geconsolideerde jaarrekening niet aan de voorwaarden van IAS 32.16B en staan daarom niet in de weg van een classificatie van de puttables van de moeder als eigen vermogen. Als argumenten gelden hiervoor:

- de kasstromen die toebehoren aan de NCI zijn slechts gebaseerd op een deel van de geconsolideerde netto-activa (namelijk de netto-activa van de betreffende dochteronderneming); en
- in de meeste gevallen, zal de NCI niet het effect hebben van het nagenoeg beperken of vastzetten van het overblijvend rendement dat toekomt aan de houders van de puttable instrumenten van de moeder.

Indien de NCI, vanuit het perspectief van de geconsolideerde jaarrekening, echter wel voldoet aan de voorwaarden van IAS 32.16B, dan zullen de puttable instrumenten van de moeder die aan de puttable uitzondering voldoen in de enkelvoudige jaarrekening van de moeder, in de geconsolideerde jaarrekening worden geclassificeerd als vreemd vermogen.³⁹

Moeder is wel een beleggingsentiteit onder IFRS 10

Heeft de moeder als beleggingsentiteit één of meerdere dochterondernemingen die niet classificeren als een beleggingsentiteit, waardoor de moeder een geconsolideerde jaarrekening moet opstellen, dan geldt hetgeen hiervoor is beschreven ook in deze situatie.

Heeft de moeder als beleggingsentiteit daarentegen alleen dochterondernemingen die ook kwalificeren als beleggingsentiteiten onder IFRS 10, dan wordt geen geconsolideerde jaarrekening opgesteld. Dit

39. Zie PwC, *Manual of Accounting IFRS 2019*, hoofdstuk 43, FAQ 43.35.3 waarin zij aangeven dat dit het geval is waar:

- de netto-activa van de dochteronderneming nagenoeg alle van de geconsolideerde netto-activa vertegenwoordigt, zodat de kasstromen die toebehoren aan de NCI nagenoeg zijn gebaseerd op de geconsolideerde netto-activa; en
- de NCI in de betreffende dochteronderneming zo significant is, dat gecombineerd met de voorwaarde hierboven, het effect van het beperken of vastzetten van nagenoeg het gehele, overblijvend rendement dat toekomt aan de houders van de puttable instrumenten van de moeder.

Daarbij is judgement vereist om te bepalen of de netto-activa van de dochteronderneming en de NCI in de betreffende dochteronderneming zo significant zijn dat de puttable instrumenten van de moeder die geclassificeerd zijn als eigen vermogen in de enkelvoudige jaarrekening, worden geclassificeerd als vreemd vermogen bij consolidatie.

is vaak het geval bij een paraplu-fondsen-structuur, waarbij beleggers instappen in een bepaald subfonds en recht hebben op een deel van de netto-activa van het betreffende subfonds. Daarbij zullen de activa en passiva van een bepaald subfonds geheel of gedeeltelijk zijn afgescheiden van de andere subfondsen. Indien sprake is van afzonderlijke rapporterende entiteiten bij deze subfondsen zullen deze subfondsen worden opgenomen tegen reële waarde, waarbij de waardeveranderingen worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening (fair value through profit or loss; FVTPL) in de jaarrekening van het paraplu-fonds.

Worden deze subfondsen daarentegen niet beschouwd als zelfstandig rapporterende entiteiten, dan vormen deze subfondsen samen met het paraplu-fonds één juridische entiteit. In de jaarrekening van het paraplu-fonds voldoen deze puttable instrumenten van de verschillende subfondsen niet aan de voorwaarden van de puttable uitzondering en worden om die reden als vreemd vermogen geclassificeerd, omdat deze instrumenten:

- niet voldoen aan de voorwaarde van het pro-rata/evenredig deel, omdat deze puttable instrumenten slechts recht geven op een evenredig deel van het subfonds en niet van de paraplu als geheel;
- niet voldoen aan de voorwaarden van de identieke kenmerken en/of niet de meest achtergestelde klasse vanuit een groepspectief.⁴⁰

3.2. Dutch GAAP

Onder Dutch GAAP moet in tegenstelling tot IFRS een onderscheid worden gemaakt tussen de classificatie in de geconsolideerde jaarrekening en die in de enkelvoudige jaarrekening.

Geconsolideerde jaarrekening op basis van economische realiteit

In de geconsolideerde jaarrekening is de classificatie onder Dutch GAAP gelijk aan de classificatie op basis van de algemene regels uit IFRS en wordt de classificatie gedaan op basis van de economische realiteit van de contractuele bepalingen van het instrument.

Dit vinden we terug in de bepalingen uit de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving, omdat de wetgeving geen definitie geeft van eigen en van vreemd vermogen. Voor de geconsolideerde jaarrekening wordt vanuit RJ 240.302 verwezen naar RJ 290.8.

Enkelvoudige jaarrekening op basis van juridische vorm of op basis van economische realiteit

De classificatie in de enkelvoudige jaarrekening mag sinds dit jaar worden gedaan op basis van de juridische vorm van het financieel instrument of op

40. Zie KPMG, *Insights into IFRS, 16th edition, 2019/2020*, paragraaf 7.3.190.20.

basis van de economische realiteit van de contractuele bepalingen van het financieel instrument.^{41,42} Indien wordt gekozen voor classificatie op basis van de juridische vorm, dan moet het totaal van de financiële instrumenten die op basis van de economische realiteit als vreemd vermogen zouden worden verantwoord, maar op basis van de juridische vorm per balansdatum als eigen vermogen worden verantwoord, afzonderlijk binnen het eigen vermogen worden gepresenteerd. Daarbij dienen voor ieder hieronder begrepen instrument de belangrijkste condities te worden vermeld. Wordt gekozen voor classificatie op basis van de economische realiteit, dan wordt de classificatie van een financieel instrument als eigen of als vreemd vermogen gebaseerd op de bepalingen voor de verwerking in de balans op basis van RJ 290.8, zoals hiervoor al is opgemerkt. Het is dus mogelijk dat de classificatie in de geconsolideerde jaarrekening afwijkt van die in de enkelvoudige jaarrekening, hetgeen dan moet worden toegelicht in de enkelvoudige jaarrekening.⁴³

Classificatie op basis van de economische realiteit

De classificatie van een financieel instrument als vreemd of als eigen vermogen wordt, evenals onder IFRS, bepaald op het moment dat het instrument voor het eerst in de balans komt. Deze classificatie wordt gedurende de looptijd niet herzien, mits de contractvoorwaarden hetzelfde blijven. Bij wijziging van de contractvoorwaarden ontstaat een nieuw instrument.

De bepalingen in Dutch GAAP, voor zover relevant voor dit artikel⁴⁴, zijn in hoofdlijnen gebaseerd op die uit IFRS. Een verschil met de uitzondering voor puttables onder IFRS is dat onder Dutch GAAP sprake is van een vrijstelling.⁴⁵ Dit houdt in dat deze puttables, in tegenstelling tot IFRS (waar sprake is

van een uitzondering), als eigen vermogen mogen worden gepresenteerd indien ze alle volgende kenmerken bevatten⁴⁶:

1. het geeft de houder bij liquidatie recht op een pro-rata deel van de netto-activa in de onderneming (onder IFRS is dit voorwaarde 1 uit figuur 1);
2. het instrument is achtergesteld ten opzichte van alle andere instrumenten (onder IFRS is dit voorwaarde 2 uit figuur 1);
3. al deze 'meest achtergestelde instrumenten' hebben identieke eigenschappen, ze zijn bijvoorbeeld allemaal puttable (onder IFRS is dit voorwaarde 3 uit figuur 1);
4. de onderneming heeft geen andere financiële instrumenten of contracten waarbij (onder IFRS is dit voorwaarde 6 uit figuur 1):
 - a. de verwachte kasstromen uit deze instrumenten of contracten grotendeels gebaseerd zijn op het resultaat of de veranderingen in de netto-activa van de onderneming,
 - b. dit andere instrument of contract de resterende waarde van de puttable instrumenten grotendeels kan beperken of vastzetten.

De toepassing van de presentatie van puttable instrumenten als eigen vermogen moet in de toelichting worden vermeld.

De bepalingen van IAS 32.16A zijn grotendeels hetzelfde als die in RJ 290.808. Daarbij valt op dat twee bepalingen uit IAS 32.16A niet zijn overgenomen in RJ 290.808, namelijk voorwaarde 4 en 5 uit figuur 1.⁴⁷ In de opsomming hierboven onder Dutch GAAP is al aangegeven welke bepalingen onder IFRS zijn opgenomen onder Dutch GAAP. Het is onduidelijk waarom niet alle bepalingen zijn overgenomen in Dutch GAAP, gezien de vermelde aansluiting met IAS 32 in de *RJ-Uiting* 2008-5, waarin deze aanpassing is voorgesteld. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan terugbetalingsverzoeken van beleggers gedurende de looptijd die niet zijn gebaseerd op de waarde van de netto-activa bij terugbetaling, zoals tegen de laagste van de nominale waarde en de waarde van de netto-activa ten tijde van het terugbetalingsverzoek.⁴⁸ Omdat het bedrag

41. Zie alinea's RJ 240.207 en 208, die in 2019 definitief zijn geworden en van toepassing zijn op boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2020 (waarbij eerdere toepassing is toegestaan).

42. C. Camfferman RA, *Tijdschrift voor Jaarrekeningenrecht* 2019, nr. 2, gaat hierin verder door de RJ te adviseren om voor alle entiteiten de economische realiteit als uitgangspunt te nemen voor de classificatie van eigen en vreemd vermogen in de enkelvoudige jaarrekening.

43. Zie art. 2:389 lid 10 BW. Hetzelfde geldt voor verschillen tussen het resultaat na belastingen volgens de enkelvoudige winst- en verliesrekening en de geconsolideerde winst- en verliesrekening.

44. Bewust is gekozen is voor de woorden 'voor zover relevant voor dit artikel', omdat preferente aandelen, met al dan niet cumulatief dividend, waarbij het preferent dividend op jaarbasis wordt vastgesteld en enkel afhankelijk is van de winst van de entiteit in dat jaar, die onder IFRS financiële verplichtingen zijn, onder Dutch GAAP mogen worden gepresenteerd als eigen vermogen of als financiële verplichting (RJ 290.810).

45. Zie PwC, *Similarities and Differences between - Dutch GAAP versus IFRS*, maart 2018, p. 66; EY, *Vergelijking IFRS met Nederlandse wet- en regelgeving*, mei 2019, p. 106 of Deloitte, *IFRSs and NL GAAP - Highlighting the key differences*, november 2019, p. 22.

46. Zie RJ 290.808.

47. Het gaat daarbij om IAS 32.16A(d): 'Afgezien van de contractuele verplichting voor de uitgevende instelling om het instrument terug te kopen of in te kopen, houdt het instrument geen andere contractuele verplichtingen in om geldmiddelen te leveren of een ander financieel actief, dan wel om andere financiële activa of financiële verplichtingen te ruilen onder mogelijk ongunstige omstandigheden' en IAS 32.16A(e): 'De verwachte totale kasstromen die gedurende de looptijd van het instrument aan het instrument zijn toe te rekenen, zijn in aanzienlijke mate gebaseerd op de winst of het verlies, de verandering in de opgenomen netto-activa of de verandering in de reële waarde van de opgenomen en niet-opgenomen netto-activa van de onderneming'.

48. In dit voorbeeld wordt ervan uitgegaan dat bij liquidatie wel het bedrag van de terugbetaling is gebaseerd op de waarde van de netto-activa.

van de terugbetaling bij het terugbetalingsverzoek niet in alle gevallen is gebaseerd op de waarde van de netto-activa ten tijde van het verzoek, wordt niet aan het voorwaarde 5 voldaan en zou dit (theoretisch) tot een verschil kunnen leiden.

Verder zijn de bepalingen van IAS 32.16C, waarin vergelijkbare bepalingen zijn opgenomen voor instrumenten die voorzien in een terugbetaling op het moment van liquidatie, niet overgenomen in de richtlijnen, mogelijk omdat het vraagstuk van liquidatie geen rol speelt bij een jaarrekening die is opgemaakt op basis van continuïteit.⁴⁹ Een ander argument voor het niet opnemen van de bepalingen uit IAS 32.16C is wellicht gebaseerd op alinea RJ290.809, waar is aangegeven dat een uitzondering op het zijn van een financiële verplichting is gegeven voor een financieel instrument waarvan de entiteit alleen bij liquidatie van de entiteit zelf tot afwikkeling van de verplichtingen in liquide middelen of een ander financieel actief kan worden verplicht (of anderszins tot afwikkeling op zodanige wijze dat sprake is van een financiële verplichting).⁵⁰

4. Historie van behandeling van puttable instruments en de puttable uitzondering/vrijstelling in de jaarrekening

Ontstaan onder IFRS

Voordat IAS 32 was aangepast in februari 2008 (effectief voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2009) moesten puttable instrumenten worden gepresenteerd als financiële verplichtingen. Voor het eerst zijn de puttables in IFRS aan de orde gesteld in september 2001 via een concept-interpretatie.⁵¹ Vanwege de uiteenlopende opvattingen van de respondenten op de voorstellen in SIC D34, heeft de IASB in december 2001 besloten dit verder uit te werken als onderdeel van het project ter verbetering van IAS 32 in plaats van door het goedkeuren van deze interpretatie. Daardoor is deze concept-interpretatie ingetrokken door de IASB en heeft de IASB in december 2003 IAS 32 herzien, effectief voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2005.⁵² Daarin is aangegeven dat deze puttables een

verplichting inhouden om geldmiddelen te betalen. Ook voor instrumenten die de juridische vorm van aandelen hadden. Dit gaf een wat onbevredigend beeld in de jaarrekeningen van onder meer openend beleggingsentiteiten, partnerships en sommige coöperaties, omdat deze entiteiten geen eigen vermogen meer lieten zien op hun balans, hetgeen als niet-relevant werd gezien voor deze jaarrekeningen vanwege de kenmerken die deze instrumenten hadden. De IASB heeft met de fondsenindustrie een acceptabele presentatie in de balans en in de winst-en-verliesrekening uitgewerkt door te laten zien dat het om het overblijvende belang gaat in de (netto-)activa van de uitgevende entiteit die beschikbaar is voor de unithouders. Daarbij werden deze puttables in de balans als schulden gepresenteerd door deze als een sluitpost op te nemen met als titel: 'Netto-activa toekomend aan de deelnemers van terug te kopen deelnemingsrechten' en in de winst-en-verliesrekening 'Veranderingen in netto-activa toekomend aan houders van deelnemingsrechten'.⁵³ Hierdoor was het probleem voor de presentatie in de praktijk al opgelost, omdat door deze presentatiewijze het erop leek alsof de puttables als eigen vermogen werden gepresenteerd. Dit gold ook voor entiteiten met een bepaalde looptijd, waarbij deze entiteiten aan het einde van de looptijd automatisch werden ontbonden, zonder tussenkomst van de leden, zoals beleggingsentiteiten met een bepaalde looptijd of een partnership die wordt ontbonden bij overlijden of pensionering van een vennoot.

Naast het probleem van presentatie is er nog een ander probleem, namelijk dat deze puttables in de balans tegen reële waarde of marktwaarde moeten worden gewaardeerd. De consequentie van het opnemen van deze deelnemingsrechten tegen de 'marktwaarde' onder de schulden is dat bij toename in reële waarde van deze belangen, dit tot een verlies in de winst-en-verliesrekening zal leiden en bij een afname van deze belangen, tot een winst. Een derde issue is dat een uitkering aan deze houders van de instrumenten een verlies in de entiteit tot gevolg zal hebben, in plaats dat sprake is van winstverdeling (in de vorm van een dividenduitkering). De gekozen presentatiewijze in de balans en in de winst-en-verliesrekening hebben deels gezorgd dat deze twee laatste problemen minder prominent naar voren komen, maar worden door deze presentatiewijzen niet geheel opgelost. Zo geeft de IASB in hun analyse van deze instrumenten aan dat het eerste probleem over het tegen reële waarde moeten waarderen van deze puttables tot

49. Zie EY, *Handboek jaarrekening 2019 – toepassing van de Nederlandse wet- en regelgeving en IFRS*, april 2019, p. 1085.

50. Zie tweede alinea van RJ 290.809.

51. SIC - D34 is op 12 september 2001 uitgebracht door de voorganger van de IFRS-IC, de IASB's Standing Interpretations Committee (SIC) als interpretatie voor de puttable financiële instrumenten. Zie SIC - D34, IASB, 'Financial Instruments – Instruments of Rights Redeemable by the Holder', 12 september 2001.

52. Zie IASB, ED Proposed Amendments to IAS 32, Financial Instruments: Disclosure and Presentation, and IAS 39, Financial Instruments: Recognition and Measurement, gepubliceerd op 20 juni 2002 en definitief gepubliceerd op 17 december 2003: 'IAS 32 Financial Instruments and Presentation' (naast IAS

39 Financial instruments: Recognition and Measurement').

53. Zie persbericht bij de herziene IAS 32 'Financial instruments: disclosure and presentation' van 17 december 2003. Ook nu nog is dit opgenomen in IAS 32.18(b) en BC8 in geval sprake is van geen eigen vermogen. Zie daarnaast ook voorbeeld 7 van IAS 32, waarin een uitwerking is gegeven van een voorbeeld zonder eigen vermogen.

abnormale verwerking leidde (de reële waarde van deze vreemdvermogensinstrumenten neemt toe in waarde in geval de entiteit beter presteert met als resultaat een verlies voor deze entiteit).⁵⁴

Het terugkopen tegen 'marktwaarde' van de instrumenten hield overigens niet de echte marktwaarde van de entiteit in, omdat niet alle activa en passiva op marktwaarde staan, zoals vastgoed of andere activa die tegen kostprijs waren opgenomen of intern gegenereerde goodwill die niet kan worden opgenomen op de balans.⁵⁵ Hierdoor is de saldogpost, de puttables, niet de echte reële waarde.

Voordat de EU de herziene IAS 32 goedkeurde voor toepassing in de EU heeft de IASB, na besprekingen met vertegenwoordigers van de coöperatieve sector en naar aanleiding van een verzoek van de Europese Commissie, aan de voorganger van het IFRS-IC verzocht om een interpretatie op te stellen om de toepassing van de herziene IAS 32 te vergemakkelijken voor coöperaties. Deze interpretatie, IFRIC 2, is op 25 november 2004 gepubliceerd en van kracht geworden voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2005⁵⁶.

Het IASB-voorstel van juni 2006 dat definitief van kracht zou worden voor boekjaren vanaf 2008 (zoals aan het begin van deze paragraaf aangegeven) zou de financiële verslaggeving van deze entiteiten op de drie punten verbeteren, zoals hiervoor genoemd (het niet presenteren van eigen vermogen in de balans, de waardering tegen reële waarde in de balans van deze puttables en het verwerken als verlies bij een uitkering aan de houders van puttables) door deze instrumenten als eigen vermogen te classificeren onder specifieke voorwaarden. Daarop zou IAS 32 worden aangepast.⁵⁷

De Europese Fund and Asset Management Association, EFAMA, die de belangen behartigt van de asset management industrie in Europa, heeft in haar discussiepaper over de toepassing van IFRS door

beleggingsentiteiten van 2007 (DP) aangegeven dat het presenteren van deze puttable instrumenten als (financiële) verplichtingen in de jaarrekeningen van open-end beleggingsentiteiten, partnerships en sommige coöperaties niet logisch en evenmin relevant is, zoals op dat moment van toepassing, maar dat de fondsen in de UK en in Ierland al sinds 2005⁵⁸ een presentatiewijze hebben gekozen, zoals hiervoor is beschreven die ook door de IASB was voorgesteld na overleg met de fondsenindustrie. Daarom is er voor hen op korte termijn geen reden om weer te moeten veranderen van presentatiewijze. EFAMA vindt verder dat de ED moet worden herzien of ingetrokken en dat meer fundamenteel naar het issue moet worden gekeken, omdat de aandelen/deelnemingsrechten in beleggingsentiteiten een resterend belang vertegenwoordigen in de beleggingsentiteit en daarom als eigen vermogen moeten worden beschouwd. Evenmin is IAS 32 consistent met UK, Canadees en US-GAAP. Verder merkt zij op, dat moet worden verduidelijkt hoe moet worden omgegaan met het statement of changes in equity en met de winst per aandeel als er geen winsten zijn als gevolg van de classificatie als financiële verplichtingen (en als gevolg daarvan winst die toekomt aan de deelnemers in een beleggingsentiteit als financiële lasten moet worden gepresenteerd).⁵⁹ EFAMA heeft daarnaast aangegeven in haar DP dat beleggingsentiteiten met meer dan één aandelenklasse deze niet als eigen vermogen mogen classificeren maar als vreemd vermogen, vanwege het niet voldoen aan de voorwaarden voor classificatie als eigen vermogen, terwijl beleggingsentiteiten met slechts één aandelenklasse wel voor classificatie als eigen vermogen in aanmerking komen. Dit komt de vergelijkbaarheid niet ten goede.⁶⁰ Uit Europees onderzoek van EY van begin 2010 komt naar voren dat de aanpassing van IAS 32 die in Europa pas vanaf 1 januari 2009 van kracht werd, voor ruim 2/3 van de respondenten niet van toepassing was op hun fondsen vanwege het feit dat deze fondsen meerdere aandelenklassen hadden.⁶¹ Uit de consultatie op de IASB ED van 2006 kwam naar voren dat het merendeel van de respondenten (in totaal 87 commentaarbrieven) het eens waren

54. Zie IASB Update van juli 2004 waarin dit als 'anomalous accounting' werd aangeduid. Verder werden vier mogelijke oplossingen verkend hoe om te gaan met deze puttable financiële instrumenten, waarbij een wijziging van IAS 32 om deze puttables te classificeren als eigen vermogen werd genoemd als verder uit te werken voorstel. De andere opties waren: 1) blijf deze instrumenten als vreemd vermogen classificeren, maar pas IAS 39 aan om deze reëlewaardeveranderingen niet meer te verwerken, 2) pas IAS 32 aan zodat alle puttable instrumenten (niet alleen die die tegen reële waarde staan opgenomen) worden gesplitst in een putoptie en een onderliggend instrument en 3) niets doen. Omdat deze opties niet verder zijn uitgewerkt hebben we deze in dit artikel niet verder behandeld.

55. Zie IASB-board meeting van 17 maart 2005, waarin een oplossing werd voorgesteld om de puttable instrumenten tegen reële waarde onder bepaalde voorwaarden als eigen vermogen te classificeren.

56. Zie IFRIC 2 'Aandelen van leden in coöperatieve entiteiten en soortgelijke entiteiten'.

57. Zie Press release bij de Exposure Draft (ED) en de ED over de 'Proposed amendments relating to Puttable Instruments and Obligations Arising on Liquidation' van 22 juni 2006.

58. Vanaf 2005 moeten beursgenoteerde ondernemingen in de EU voor hun geconsolideerde jaarrekening EU-IFRS (IFRS zoals aanvaard in de EU) toepassen, zoals opgenomen in de EG-Verordening 1606/2002.

59. Zie EFAMA 'IFRS Application to Investment Funds – EFAMA Discussion Paper' van juni 2007.

60. Zie ook PwC, december 2013, A practical guide to IAS 32 for investment funds en PwC Manual of Accounting IFRS 2019, hoofdstuk 43, FAQ 43.35.1.

61. Zie EY, 'International Financial Reporting Standards, European investment fund survey van januari 2010, waarin staat vermeld dat de wijziging van IAS 32 inzake puttable instrumenten voor 69% van de gevallen niet van toepassing is op de jaarrekening van Europese beleggingsentiteiten, omdat deze beleggingsentiteiten meerdere aandelenklassen hebben, zodat de uitzondering niet kan worden toegepast. Daarnaast heeft het voor 15% van deze entiteiten geen impact.

met de voorstellen. Sommigen wilden echter meer veranderingen doorvoeren, terwijl anderen aangeven dat dit thuishoort bij een langetermijnproject over classificatie van eigen en vreemd vermogen waar de IASB op dat moment ook aan werkte. Op basis van de ontvangen commentaren op de ED heeft de IASB de volgende aanpassingen gemaakt in de definitieve aangepaste standaard IAS 32⁶² van februari 2008⁶³:

1. in plaats van de definitie van een (financiële) verplichting aan te passen, werd een uitzondering gemaakt op deze definitie. In de ED was de uitzondering onderdeel van alinea 11 van IAS 32, waardoor effectief de definitie werd veranderd. In de definitieve standaard is de uitzondering gemaakt op de definitie in alinea 16A-16D;
2. paragraaf 16A(e) is verduidelijkt door expliciet instrumenten op te nemen waarvan het rendement is gebaseerd op de verandering in de reële waarde van de opgenomen en niet-opgenomen netto-activa van de entiteit. Verder zijn termen, zoals vast en gegarandeerd verhuurd naar de toelichtingen (AG) bij IAS 32, evenals het doel van paragraaf 16A;
3. IFRIC 2 (zie hiervoor) is ook aangepast door ook aan te geven dat de aandelen van leden in een coöperatie om voor classificatie als eigen vermogen in aanmerking te komen ook moeten voldoen aan de voorwaarden van 16A en 16B of van 16C en 16D.⁶⁴

Ook werd voorgesteld om bij deze puttable uitzondering toelichtingsvereisten op te nemen over de aflossingsverplichtingen met betrekking tot de puttable instrumenten om de mogelijke uitstroom van geldmiddelen voor deze claims te kunnen inschatten (IAS 1.136A).

Twee IASB-members hebben tegen deze uitzondering gestemd, omdat zij het niet eens waren om van de hoofdregel voor het onderscheid tussen eigen- en vreemd vermogen af te wijken. Zij vonden namelijk dat de puttable uitzondering niet is gebaseerd op een duidelijk principe uit het raamwerk, maar dat het verschillende paragrafen met gedetailleerde regels bevat die zijn opgesteld om een gewenst boekhoudkundig resultaat te bereiken (namelijk classificatie als eigen vermogen) en om de structureringsmogelijkheden te minimaliseren. Daarnaast vinden zij dat deze uitzondering niet leidt tot meer relevante en meer begrijpelijke financiële verslaggeving. Ook niet doordat meer toelichting wordt vereist, omdat zij van mening zijn dat een toelichting geen vervanging kan zijn voor een juiste opname op de balans.

62. IASB, Amendment to IAS 32, Puttable Instruments and Obligations arising on Liquidation, februari 2008.

63. Zie Staff-paper bij agendapunt 12 van de IASB-vergadering van 14 december 2007.

64. Zie IFRIC 2 - Aandelen van leden in coöperatieve entiteiten en soortgelijke instrumenten, alinea IFRIC 2.6.

Evenmin wordt de vergelijkbaarheid vergroot door deze uitzondering.⁶⁵

Na de publicatie van de aanpassing van IAS 32 voor puttable instrumenten heeft de IASB⁶⁶ een discussiepaper gepresenteerd over de classificatie van eigen en vreemd vermogen (DP FICE)^{67, 68} met daarin de volgende benaderingen:

- De 'Basic ownership-approach': daarbij wordt een instrument geassocieerd als eigen vermogen indien:
 - a) het de meest achtergestelde claim betreft;
 - b) de houder recht heeft op een aandeel in de netto-activa van de entiteit.
- Instrumenten die aan deze criteria voldoen en verplicht of bij uitoefening van een putoptie door de houder aflosbaar zijn tegen reële waarde voldoen aan de definitie van een Basic ownership instrument. Instrumenten die verplicht of bij uitoefening van een putoptie door de houder aflosbaar zijn tegen een vast bedrag, voldoen niet aan de definitie van een Basic ownership-instrument;
- De 'Ownership-settlement approach': onder deze benadering worden naast de Basic ownership instrumenten ook andere eeuwigdurende instrumenten en sommige derivaten die geïndexeerd zijn tot en worden afgewikkeld in Basic ownership instrumenten, geassocieerd als eigen vermogen. Bovendien zal onder de ownership-settlement benadering een component van een instrument als eigen vermogen classificeren indien het instrument meerdere componenten heeft en één of meer van deze componenten een rendement geeft aan de houder dat hetzelfde algemene profiel heeft als het rendement van de houder van een Basic ownership instrument;
- De 'Reassessment expected outcomes approach' (REO): in aanvulling op de Basic ownership instrumenten, classificeren die instrumenten of componenten van instrumenten als eigen vermogen of 'contra-eigen vermogen' (een debet-bedrag in het eigen vermogen) waarvan de reële waardeveranderingen in dezelfde richting (of tegengestelde richting) veranderen als die van de reële waarde van een Basic ownership instrument.

65. Zie wijzigingen IAS 32, februari 2008, IAS 32.D01-D06.

66. Strikt genomen zijn deze benaderingen opgenomen in het FASB DP met een uitnodiging om commentaar te leveren van de IASB.

67. Zie IASB, Discussion Paper 'Financial Instruments with Characteristics of Equity', februari 2008.

68. Deze benaderingen waren ook opgenomen in de preliminary views van de FASB. Zie FASB, Preliminary views Financial Instruments with Characteristics of Equity van 30 november 2007. Daarnaast zijn nog alternatieve benaderingen genoemd, maar niet verder uitgewerkt in het Preliminary views: de claims-approach (geen onderscheid tussen eigen en vreemd vermogen), de mezzanine approach (gepresenteerd tussen eigen vermogen en vreemd vermogen in) en de loss absorption approach (hoeveel verliezen een instrument opneemt).

In de maanden erna werden verschillende onderwerpen besproken, zoals in januari 2009 de classificatie van puttable instrumenten en van instrumenten die verplicht aflosbaar zijn op een bepaalde datum of data, maar er worden geen beslissingen genomen hoe verder om te gaan met het FICE-project. Omdat in oktober 2010 werd besloten het project voor onbepaalde tijd stil te leggen, betekent dit in feite een beëindiging van het project.

Het FICE-project werd in 2013 onderdeel van het project om het gehele conceptuele raamwerk te herzien. Daarbij werd nagegaan of er een conceptuele basis is voor de uitzonderingen die in IAS 32 en in het FICE-project zijn ontwikkeld, en of deze uitzonderingen erop wijzen dat de definities van financiële verplichtingen en eigen vermogen moeten worden aangepast. Zo heeft de IASB in juli 2013 een discussiepaper gepresenteerd met als titel 'A Review of the Conceptual Framework for Financial Reporting'⁶⁹, waarin ook voorstellen zijn gedaan op het onderscheid tussen vreemdvermogensinstrumenten en eigen-vermogensinstrumenten. Er werd een apart research project opgezet met als resultaat een tweede discussiepaper in juni 2018 met als titel 'DP Financial instruments with Characteristics of Equity'.⁷⁰

Daarbij is het doel om de volgende issues uit IAS 32 op te lossen:

- duidelijkere principes ontwikkelen voor het classificeren van financiële instrumenten als financiële verplichtingen of eigen vermogen;
- verbeteren van de duidelijkheid en consistentie van de classificatie-vereisten voor meer complexe financiële instrumenten;
- de presentatie en toelichtingen verbeteren over financiële verplichtingen en eigen vermogen.

In het discussiepaper wordt bij de voorkeursbenadering de classificatie van een financieel instrument gedaan op basis van twee kenmerken, d.w.z. voor de timing en voor het bedrag van verplichte betalingen die uit het instrument voortvloeien. Aan beide kenmerken dient te zijn voldaan voor classificatie als eigen vermogen. Het kenmerk van de timing houdt in dat geen verplichting bestaat om eerder geldmiddelen te betalen dan op liquidatiemoment en zou effectief als hetzelfde worden beschouwd als de huidige vereisten van IAS 32. Bij het kenmerk van het bedrag gaat het erom dat er geen verplichting is om bedragen te betalen die onafhankelijk zijn van de beschikbare economische middelen van een entiteit dan wel dat het nettobedrag dat uit hoofde van een derivaat moet worden betaald wordt niet beïnvloed door een variabele die onafhankelijk is van de beschikbare economische middelen van een entiteit. Bij de voorkeursbenade-

ring blijft de uitzondering voor puttables bestaan. Als redenen worden hiervoor genoemd dat⁷¹:

- het toepassen van de voorkeursbenadering van de Board voor financiële instrumenten die voldoen aan de uitzondering kan een aantal, maar niet alle, eerdere zorgen oplossen die hebben geleid tot het opnemen van de uitzondering;
- het toepassingsgebied van de puttable uitzondering is beperkt tot een specifieke set van omstandigheden waarin geen ander financieel instrument of contract méér achtergesteld is en de houders van deze puttable instrumenten vertegenwoordigen het overblijvende belang in de netto activa van de entiteit;
- de IASB is zich niet bewust van significante issues met de toepassing van de puttable uitzondering.

Daarbij zouden ook de toelichtingsvereisten uit IAS 1 gehandhaafd blijven bij gebruikmaking van de puttable uitzondering, omdat daardoor informatie wordt verstrekt die nodig is om inzicht te krijgen in de liquiditeitsbehoefte en de kasstromen van deze puttables die zijn geclassificeerd als eigen vermogen. Uit de analyse van de commentaarbrieven door de IASB blijkt dat de meeste respondenten voorstander zijn voor het handhaven van deze puttable uitzondering.

In september 2019 heeft de Staff van de IASB alternatieven besproken en voorgesteld om alternatief C 'Het verduidelijken van de aanpassingen voor IAS 32' verder uit te werken, zoals ook door een aantal stakeholders aangegeven, omdat de toepassing van IAS 32 geen fundamentele problemen oplevert en nog steeds goed functioneert voor de meeste financiële instrumenten.⁷² Wel gaf de Staff aan dat op een aantal gebieden praktische uitdagingen bestaan die hebben geleid tot een diversiteit in de verwerking daarvan, zoals het verduidelijken van het criterium fixed-for-fixed.⁷³ De verwachting is dat over de richting van het FICE-project in de tweede helft van 2020 meer duidelijkheid komt.

71. Zie IASB, DP/2018/1 'Discussion Paper – Financial Instruments with Characteristics of Equity' van juni 2018, paragraaf 3.37.

72. Zie IASB Staff paper bij agendapunt 5 van de IASB-vergadering op 25 september 2019, 'Project direction van het FICE-project'. Als mogelijkheden worden genoemd: A) een fundamentele review om een nieuwe benadering te ontwikkelen, B) de voorkeursbenadering van de IASB, C) het verduidelijken van de aanpassingen in IAS 32, D) beperkte wijzigingen in IAS 32 en E) het verfijnen van de toelichtingen.

73. Zie IASB Staff paper bij agendapunt 5 van de IASB-vergadering op 20 december 2019, 'Financial instruments settled in own equity instruments: fixed-for-fixed condition', waarin is gestart met de aanpassing ter verduidelijking in IAS 32 voor de voorwaarde van fixed-for-fixed en het onderliggende principe van deze voorwaarde.

69. Zie IASB, Discussion Paper, A Review of the Conceptual Framework for Financial Reporting, DFP/2013/1.

70. Zie IASB, DP/2018/1 'Discussion Paper – Financial Instruments with Characteristics of Equity' van juni 2018.

Ontstaan onder Dutch GAAP

Puttable financiële instrumenten werden oorspronkelijk⁷⁴ onder Dutch GAAP geclassificeerd als financiële verplichtingen indien wordt gekozen voor de classificatie op basis van de economische realiteit.⁷⁵ Dit omdat deze instrumenten voldoen aan de definitie van vreemd vermogen volgens de definitie van RJ 290 en het Stramien.⁷⁶ Omdat dit afbreuk doet aan de informatiewaarde in de jaarrekening, is voor deze puttable instrumenten een uitzondering gemaakt op de hoofdregel, zoals opgenomen in RJ 290.808. Deze vrijstelling voor puttables is voor het eerst in Dutch GAAP voorgesteld in de editie 2006 van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving. Het was destijds een generieke vrijstelling voor puttable instrumenten tegen reële waarde, zonder dat nadere voorwaarden waren gesteld dan dat de houder van het instrument uitsluitend het recht heeft tegen reële waarde af te wikkelen. Bij de ontwerp-richtlijn voor coöperaties in de RJ-Uiting 2008-5 is deze ruime vrijstelling ingeperkt door hieraan ook voorwaarden te verbinden om deze puttables te mogen presenteren als eigen vermogen. De aanleiding daartoe was de voorgestelde wijzigingen in IAS 32. Deze alinea is als ontwerp opgenomen in RJ-Uiting 2008-5 over coöperaties, omdat deze veelal voorkomen bij coöperaties en bij openend beleggingsentiteiten.⁷⁷ In de editie van 2009 (van toepassing op verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2010) is deze bepaling over puttable instrumenten ongewijzigd definitief geworden.⁷⁸

74. Oorspronkelijk duidt op de periode tot 2010. In 2006 werd voor het eerst voor de puttables een uitzondering gemaakt via een ontwerp richtlijn in de editie 2006, maar deze is nooit definitief geworden. Vervolgens is in 2008 een *RJ-Uiting 2008-5* uitgebracht die in de editie van 2009 definitief is geworden en van kracht voor boekjaren die aanvangen op of na 1 januari 2010. Zie voor meer uitleg hierna.

75. Hierbij wordt in deze passage niet meer ingegaan op de presentatie in de enkelvoudige jaarrekening, waar sinds 2019 de presentatie mag worden gedaan op basis van de economische realiteit of de juridische vorm.

76. Volgens de definitie in paragraaf RJ 290.4 en de voorwaarden van alinea RJ290.802 voldoen deze puttables aan de definitie van een financiële verplichting. Daarbij is alinea 49b van RJ 930 Stramien voor de opstelling en vormgeving van jaarrekeningen van belang: vreemd vermogen betreft bestaande verplichtingen van de onderneming die voortkomen uit gebeurtenissen in het verleden, waarvan de afwikkeling naar verwachting resulteert in een uitstroom uit de onderneming van middelen die economische voordelen in zich bergen. In alinea 60 van het Stramien staat dat een essentieel kenmerk van vreemd vermogen is, dat er voor de onderneming een verplichting bestaat. Een verplichting is een plicht of verantwoordelijkheid om op een bepaalde manier te handelen of te presteren. Verplichtingen kunnen rechtens afdwingbaar zijn als gevolg van een bindende overeenkomst of wettelijk vereiste.

77. Zie *RJ-Uiting 2008-5*: 'ontwerp-Richtlijn 620 Coöperaties'. In alinea 203 wordt deze verwijzing naar RJ 290 en RJ 240 opgenomen voor coöperaties voor de geconsolideerde resp. de enkelvoudige jaarrekening.

78. Zie Ten Geleide bij de editie 2009 van de Richtlijnen

Zoals hiervoor al aangegeven bij de verschillen tussen IFRS en Dutch GAAP is voor de bepalingen onder Dutch GAAP in belangrijke mate aangesloten bij de bepalingen van IAS 32, zoals ook is vermeld in het ten geleide bij ontwerp-alinea 808 van RJ 290 in *RJ-uiting 2008-5*.

5. Andere consequenties van puttable instrumenten

Beleggen in beleggingsentiteiten met puttable instrumenten

Een van de consequenties voor beleggingsentiteiten is dat indien een corporate of een andere entiteit belegt in beleggingsentiteiten die puttable instrumenten hebben uitgegeven, deze instrumenten niet kunnen worden aangehouden als onderdeel van de categorie waarbij waardeveranderingen in het eigen vermogen worden verwerkt (FVOCI), terwijl dit wel kon onder IAS 39.⁷⁹ De reden hiervoor is dat deze puttable instrumenten volgens IAS 32 als vreemdvermogensinstrumenten worden gedefinieerd, zoals aangegeven in de paragraaf 'Wat zijn puttable instrumenten?' Deze puttable instrumenten voldoen niet aan de test dat de contractuele bepalingen van het financieel instrument alleen kasstromen betreffen die uitsluitend reguliere rente en terugbetaling van de hoofdsom bevatten, de zogenaamde SPPI-test. Daarom dienen deze instrumenten te worden geclassificeerd als financiële instrumenten waarbij waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening worden verwerkt (FVT-PL).⁸⁰ Uit het onderzoek uit 2018 naar de jaarrekeningen 2017 komt naar voren dat 9% van de entiteiten hierin een wijziging verwacht ten opzichte van voorgaande jaren.⁸¹ Dit standpunt is in september 2017 ook bevestigd door de IFRS-IC.

Dit heeft volatiliteit tot gevolg en is veelal niet gewenst door de beleggers in deze beleggingsentiteiten.⁸²

voor de Jaarverslaggeving.

79. Daar werden deze instrumenten geclassificeerd als beschikbaar voor verkoop (Available for sale, AFS).

80. Zie IFRS-IC, 12 september 2017, Staff paper bij agenda-punt 5A, 'IFRS 9 Financial instruments – Financial assets eligible for the election to present changes in fair value in OCI – agenda decision to finalize'. Dit was een vervolg van de IFRS-IC-beslissing van mei 2017. Zie ook IFRIC-Update van mei 2017.

81. Zie Roozen en Pronk, december 2018, 'Toelichting verwachte impact van IFRS 9 en IFRS 15', paragraaf 6.4 'Verwachte wijzigingen' waarin onderzoek is gedaan naar de verwachte impact van IFRS 9 en IFRS 15 in hun jaarrekeningen 2017 die voor boekjaar 2017 nog niet effectief waren.

82. Zie ook EFAMA, 18 december 2018, EFAMA's Comments on IASB's Discussion Paper regarding Financial Instruments with Characteristics of Equity', waarin zij dit standpunt als negatief effect beschrijft naast het leveren van commentaar op het discussie paper over FICE. Dit standpunt heeft EFAMA al eerder verwoord in haar position paper van 12 mei 2016 'The IFRS 9 Phase 1 Implementation will have a negative

Winst per aandeel niet van toepassing

De verplichting om winst per aandeel te laten zien geldt alleen voor entiteiten waarvan gewone aandelen of potentiële gewone aandelen worden verhandeld op een markt die toegankelijk is voor het publiek (beursgenoteerd).⁸³ De classificatie van puttable instrumenten onder de uitzondering van IAS 32 is beperkt tot de verslaggeving van dergelijke instrumenten onder IAS 1, IAS 32, IAS 39, IFRS 7 en IFRS 9. Het instrument wordt verder niet als een eigenvermogensinstrument aangemerkt onder andere guidance zoals als onder IFRS 2.⁸⁴ Omdat IAS 33 niet wordt genoemd in bovengenoemde lijst waarvoor de uitzondering geldt, worden geen WPA-cijfers opgenomen voor deze puttable instrumenten, ook niet als deze zijn geclassificeerd als eigen vermogen.

6. Conclusie

In dit artikel zijn we ingegaan op de verschillende verslaggevingsissues bij puttable instrumenten en op de gecreëerde uitzondering en vrijstelling om deze als eigen vermogen te moeten classificeren onder IFRS resp. te mogen classificeren onder Dutch GAAP. Omdat sprake is van een rules-based uitzondering/vrijstelling op een algemeen principe leidt dit niet in alle gevallen tot de gewenste classificatie of presentatie van deze puttables als eigen vermogen, gezien vanuit het perspectief van de uitgevende entiteit. Denk hierbij aan beleggingsentiteiten die meerdere aandelenklassen uitgeven in verschillende valuta's of aan beleggingsentiteiten die naast oprichtersaandelen ook puttables uitgeven. Ook is de classificatie van de puttables afhankelijk van de andere instrumenten die de entiteit heeft uitgegeven (zoals bij de voorwaarde van het beoordelen of het instrument identieke kenmerken heeft als de puttable tot de meest achtergestelde klasse behoort). Hierdoor kunnen twee entiteiten een identiek instrument verschillend classificeren en kan het gebeuren dat dezelfde entiteit hetzelfde instrument verschillend classificeert op verschillende balansdata.

Daarnaast voldoen deze puttables aan de definitie van een financiële verplichting, met als gevolg dat de winst per aandeel voor deze entiteiten niet wordt gepresenteerd en dat bij het beleggen in deze beleggingsentiteiten de belegger deze instrumenten moet classificeren als FVTPL, terwijl eigenvermogensinstrumenten mogen worden geclassificeerd als FVOCI.

Vandaar een oproep om toch na te denken over een principe of benadering waarmee deze instrumenten als eigenvermogensinstrumenten kunnen

worden gedefinieerd en de uitzondering of vrijstelling overbodig wordt. Wellicht dat dit in de tweede helft van 2020 duidelijk wordt, wanneer de IASB meer duidelijkheid geeft over de richting van het FICE-project.

Ook wordt duidelijk dat onder IFRS deze puttables, die aan de uitzondering voldoen, als eigen vermogen moeten worden geclassificeerd, terwijl deze instrumenten onder Dutch GAAP als eigen vermogen mogen worden geclassificeerd.

Verder valt op dat er verschillen bestaan tussen de voorwaarden onder IFRS en onder Dutch GAAP, zoals de twee voorwaarden die niet zijn overgenomen uit IFRS en de voorwaarden die bestaan bij liquidatie, terwijl dat niet de bedoeling is geweest, afgezien van het hebben van een uitzondering onder IFRS en een vrijstelling onder Dutch GAAP. Het zou goed zijn om deze verschillen niet te laten bestaan in de toekomst.

impact on asset management industry'.

83. Zie Winst per aandeel, IAS 33.2. Het vermelden van de winst per aandeel geldt ook voor entiteiten die in het proces zitten om zulke gewone aandelen uit te geven in een voor het publiek toegankelijke markt.

84. Zie IAS 32.96C.